

הרבי משה אדרלך

דבר שהוא ונתקטל ווחזר - לא חזר לכמאות שהוא

יש אשר תבנית חזורת בתורה שוב ושוב בנושאים שונים לחלוtin, אשר אין כלל קשר ביניהם. ברצוני להציג תבנית אחת מיני רבות.

באיוב (כט, ב) על הפסוק "מי יתני כירחי קדם", כותב המדרש (ילקוט שמעוני, תהקטו ; ובמס' נידה ל, ע"ב) ווזיל דרש רב שמלאי למה הוולד דומה בمعنى אימנו? וכיו' אין לך ימים שאדם חי בטובה יותר מאשר ימים וכי, ומלאין אותו את כל התורה כולה וכי, וכיו' ישיצא לאoir העולם בא מלאך וסטרו על פיו ומשכחו את כל התורה וכו', ואינו יוצא משם עד שמשביעין אותו עכ"ל. ובusz יוסף שם ווזיל מלמדין אותו את כל התורה וכו', ולכאורה מה התועלת בלימוד כיוון שמשכחים אותו? אך יבואר ע"פ מש"כ החלישך על מה שהוא אומרות ו吞ן חלקנו בתורתך, לפי שככל הנשובות עמדו על הר סיני וקיבלו כל אחד חלקו בתורה ולזה אמר בגמריא געת ומצאת תאמין,adam שמצוא אבדתו, לפי שהיה חלקו. ולכך אילו לא היו מלמדין אותו בمعنى אימנו, לא היה יכול הגיעו בתורתו אף ע"ג יגיאותיו. וכמו שכטב אפלטון שלא יבין האדם כלל בדברים אשר לא קדמה בהם שום ידיעה או מחשבה. אבל מה ששמע או ראה כבר מענייניהם באיזה רמז או הרהור ישוב ויזכרם. ואם לא היה שוכח לא היה צריך להתנייג וא"כ בטל שכר וונש וכו', לכך מלמדין אותו את חלקו בمعنى אימנו, וזה נקרא כל התורה, ר"ל כל חלקי תורה, ובצאתו לאoir העולם ישכח, ואח"כ ע"ג יגיאותיו יכול למצוא אבדתו, שמה שראה ושמע שם יעשה רשות בקרוב האדם בכך ע"פ שאינו בפועל עכ"ל. ועיין בתנומא (פקודי) אות ג' באריכות בעניין יציאת הנשמה מהשימים לגוף.

למדנו שדבר שהוא (ידיעת כל התורה בمعنى אימנו) ונתקטל (שכחה ע"י מלאך) אינו חוזר לכמאות שהוא. וכך כל שנטמא ואחר כך נשבר שטהר בשבירתו (רמב"ם הל' כלים פ"ו ה"א ע"פ המשנה בכלים פ"ב מ"א) וגם אם יתקנו בתחילת הישנה לא יחזיר לטומאתו הישנה [אאי' הוא כלי מתכוות שאם חזר ועשה מהן כלים חזרו לטומאתן הישנה מדרבן משום מי חטא] עיין פירוש רעיב למשנה בכלים שם, ובשבט דף ט"ז].

א

בב"ק (ס"ו, ע"א) אמר רבה שניוי קונה כתיבא ותנייא. כתיבא: והשיב את הגוילה אשר גזל, מה ת"ל אשר גזל? אם כן שגוזל יחזיר ואם לאו דמים בעלמא בעי שלומי עכ"ל. ובתוס' לפנ"כ (ס"ה, ע"ב) בד"ה הון ולא שניוייהם, הקשו מודיע לא למד הרבה דשינוי קונה מהלימוד של בית הלו בעניין נתן לה באתנה חיטין ועשה סולת, זיתים ועשה שמן, ענבים ועשה יין - ב"ש אוסרים וב"ה מתירין. טעמא דב"ש דכתיב 'גמ'

לרבבות שינוייהם, וביה הם ולא שינוייהם. ומתרץ זויל ונראה לראי' וכי וצריכי תרי קראי Dai לאו אלא חד קרא הווה מוקמינו ליה בשינוי שאינו חוזר עכ"ל. וע"ע בקוב"ש ב"ק אות יג המסביר אחרת. א"כ לרבה אליבא דתוס', שינוי החוזר לברייתו קונה מדאוריתא, אך לאביי שינוי דחדירה קונה רק מדרבן (ב"ק צג, ע"ב), ולרב אשיש (שם. ועי"ש בתוס' פשט גمرا אליבא דרביה) ולרבי יוחנן (ב"ק צד, ע"ב) ולרב פפא (שם צו, ע"ב) דבר החוזר לברייתו אינו קונה כלל, וכן נפסק להלכה (חו"ם סימן שס), ועיין בדבר אברהם ח"א; אותן יז, חקירה במייד אינו קונה האם משום שאינו שינוי כלל או דכאשר חוזר לברייתו חזרה ממצוות ההשבה.

מ"מ לשיטות רבה (עי"פ התוס') ודעימיה, שינוי דחדירה לברייתו קונה, ייל דהיות והשינוי מהויה קניון, מרגע שקנה לא בטלה הבעלות בכך ע"פ שחזר אח"כ החפש לקדמותו ובטל השינוי [כ"ז אליבא דשיטת התוס' בגיטין כג, ע"ב ולנתיבות שני"א סק"א, הלומדים שעצם השינוי מהויה קניון ודלא כקוב"ש ב"ק יד, או הגר"ח על הרמב"ם הל' גזילה ואבידה פ"ב הט"ו], שהשינוי אינו מהויה קניון אלא רק פטור מחובת ההשבה ונקנה משעת משיכה (לקוב"ש או מAMILA (לגר"ח)]. והרי זה כדוגמת התבנית שלנו דמצב שנשתנה וחוזר לקדמותו, אין פירושו שחוזר לבעלות הקודמת, דמרגע שנשתנה ופקעה חובה ההשבה ונקנה לגוזן א"א שיפקע בעלותו בצדיו ויושב לבעליים.

ב

איתא בשבת (כט, ע"ב): ר"ש אומר גורר אדם מטה כסא ופסל ובלבד שלא יתכוון לעשות חרץ עכ"ל. שבמלאות שבת אין אסור אלא מלאכת מחשבת, וכשאינו מתכוון לעשות מלאכה - אין זו מלאכת מחשבת, וממלאות שבת הוא בגין אב לכל התורה שדבר שאינו מתכוון שרי (ריטב"א יומה לד, ע"ב; פנוי שבת מב, ע"א).

והנה בשבת עה, ע"ב מודה ר"ש בפסק רישייה ולא ימות. וברבינו חננאל מסביר (שבת קלג, ע"א) וז"ל ומודה ר"ש בפסק' ולא ימות פירושו כי ר"ש מודה בדבר שהוא ברור, כגון אדם שחוותך ראש אדם ואומר שאין כוונתו להמיתו אלא להוציא את ממוונו - אין שומעין לו אלא דעתו דין כל הורג نفسه. כך כל דבר שמתברר שיעשה לאוותה מלאכה, אין אומרים שלא היה היה כוונתו לכך וכח"ג אפילו ר"ש מודה עכ"ל (ולפ"ז חייב בפסק' גם בחטאתי, וכן הוא בתוס' שבת מא, ע"ב ועוד).

ובכתובות (ו, ע"א) וז"ל והאמר רב שימי בר חזקה ממשימה דבר הא מסוכריות דנזיתא (פרש"י סתימת נקב וגיט, שמוציאין השכר דרך הנקב וסתמיין אותו בבלאי בגדים) אסור להידוקא ביום טבא (פרש"י משום סחיטה)? בההוא אף ר"ש מודה, דאביי ורבא אמרו תרווחו מודה ר"ש בפסק רישייה ולא ימות עכ"ל. ובתוס' שם וז"ל וכן והכא אומר ר'ית דליך למימר ד אסור משום מפרק כיון שהנסחת הולך לאיבוד, אע"ג דהוי פס"ר. וכן פירש בערך דכל פס"ר דלא ניחא ליה שרי, ועיקר ראייתו מזבחים (צא, ע"ב) אליבא דר"ש מזלפני יין ע"ג האישים אע"ג דפס"ר הוא זודאי מכבה, כיון דלא ניחא ליה בהאי כיבוי - שרי. ועוד ראייה מסווכה (לג, ע"ב) דקאמר ר"יא בר"ש ממעטים ענבים ביו"ט, פירוש ענבי הדס. ופרק זה מתכוון לנו? ומוקים לה במתכוון לאכילה וכו'. ופרק זה מודה ר"ש בפסק' וכו'. ומשני דלא צריכה דאית ליה הושענא אחריתוי. אלמא כיון דלא ניחא ולא חיש בהאי תיקון שרי, אע"ג דפס"ר הוא. ונראה לר"י דלא קשיא מידי וכו' ומיצין למימר ד אסור משום מפרק. ואע"ג דהוי פס"ר דלא ניחא ליה אסור לכתילה לר"ש כמו במלאה שא"צ לגופא, וראיות העורך אינם ראיות וכו' עכ"ל. ואפ"ל דמחלוקת

הערוך והתוס' בעיקר הבנת הפס'יר, לדעתה הערוך פס'יר שלא ניתן ליה חשיב לדבר שאינו מתכוון, ולדעת התוס' היהות והו פס'יר חשיב כמתכוון (ולפ"ז מחלוקתם בדאוריתא, דבר שאינו מתכוון בכה"ג דהוי פס'יר הוא איסור תורה. ואפשר דהוי מדרבן, עי' 'בלכתך בדרך' אדר תשניש במאמרו של הרב משה סתני).

ויל' דבר שהיא (כוונה) ונבטל (אינו מתכוון) וחזר (פס'יר שנחשב כמתכוון - רבינו חננאל) אינו חזר לכמויות שהיא ממש, שאליו היה עשה פעולה בכונה ולא ניח"ל ודאי חייב (ענ"י בשווית הריב"ש שצ"ד שאם יש כוונה לכבד את הבית, אפילו שלא היו פס'יר שודאי ישווה גומות, מ"מ הכוונה חשיבא לבונה ואסורה), וрок בಗל דהוי פס'יר לאחר שאינו מתכוון, ייא' דמותר כאשר לא ניח"ל. ואפשר לחזור האם פס'יר גורם להחשיב את המעשה כמתכוון גמור וככלפניכ' (וממילא אין לחלק בין ניח"ל ללא ניחא ליה, כחולקים על הערוך), או דאיינו חזר (הערוך) ואסור מדרבן וכי"ב, שאע"פ שהו פס'יר אינם חשב כמתכוון גמור.

ולפ"ז שיטתה הערוך ערוכה כתבניתנו, דבר שהיא (כוונה) ונבטל (אינו מתכוון) וחזר (פס'יר) אינם חזר ממש לכמויות שהיא (ולכן פס'יר שלא ניח"ל שרוי).

ג

איתא בפסחים (כט, ע"א) רב יוסף בפודין אמר הקדשים להאכילן לכלבים קמייפלאג. מיד מעל קסביר פודין את הקדשים להאכילו ומ"ד לא מעל קסביר אין פודין עכ"ל. ופרש"י ז"ל ופלוגתא דתנאי היא בתמורה (לא, ע"א): תזבח - ולא גיזה,בשר - ולא חלב, ואכלת - ולא לכלבים, מכאן שאין פודין. ואיכא דדריש: תזבח ואכלת - אין לך בהן היתר אכילה אלא לאחר זביחה, למעט גיזה וחלב, אבל לא לכלבך לא דריש עכ"ל. פשט הגמara בפסחים דמחלקת התנאים האם לכתילה מותר לפדות קדשים כדי להאכיל כלבים. ואולם בב"ק (א, ע"ב) משמע שאפילו נפדה, אין מאכילים ז"ל מתקיף לה רב אשלי ליתני חומר בשור מבבר שהשור חייב בו سور פסול המקדשין משא"כ בבור וכי"ל. ופרש"י שם ז"ל שור פסול המקדשין שנפדה ונפל בבור, פטור בעל הבית דכתיב (שםות כא) בעל הבור ישלם והמת יהיה לו, יצא זה שאין המת שלו, דעת' שאנפדה אם מת אסור להאכילו לכלבים, כדאמרין בבכורות (טו, ע"א) תזבח ולא גיזה,בשר ולא חלב, ואכלת ולא לכלבים, ובפסולי מקדשיין הכתוב מדבר. ואם נגחו سور - חביב, דהא כתיב سور רעהו, וכיון שאנפדה سور רעהו קריינה בה וко"י עכ"ל. ויש להעיר כי הלכה זו שכותב רשי' אינה מוזכרת כלל ברמב"ם (ענ"י בהלכות נזקי ממון פ"ח ה"א) ובשו"ע, ואולי סוברים דכיוון שאנפדה هي כחולין גמורים, וסוגיות הגمرا בפסחים היא העיקר - האם מותר לכתילה לפדות קדשים להאכילן לכלבים או לאו.

ומי'ם לשיטת רשי' הוי תבנית דומה לעניינו, דשור קדוש שנפדה, נשר בו ורושם מקודשו ואין חזר לכמויות שהיא לגמרי, ולכך נפטר בעל הבור מלשלמו ע"ג שאנפדה سور רעהו קריינה בה.

ד

איתא בב"ק (כג, ע"ב) איזהו אם ואיזהו מועד? מועד - כל שהיעדו בו שלשה ימים, ותם משיחזור בו שלושה ימים דברי רבבי יהודה. ר"מ אומר מועד שהיעדו בו ג"פ, ותם כל שהו התנוקות ממשמשין בו

ואינו נוגח עכ"ל. ויש לחזור לכארה, האם תם שנעשה מועד וחזר לתמונותו, חוזר לחולוטין לתמונותו או לאו. ועיי בגריש"ק (ב"ק ל) דחקר בדיון מועדות אם זו ראייה על נגיעה ראשונה שזה מצד שהוא נגחו שמאחר שעשה כן ג"פ הוביר שכן זה מקרה יוצאת מהכלל אלא שזה טبعו (גilioyi molta) או דזה עניין של الرجل שעניין שעשה כן ג"פ, התרגל לנגוח ושוב זה טבעו. וכותבת שם דזה מחלוקת המהרא"ס מרטונבורג ורבנו פרץ (טור או"ח קי"ד) האם אפשר לומר משב הרוח ומוריד הגשם צ' פעמיים ביום אחד, דהמהר"ס שהוכיח מרבי מאיר דקירב נגיחותיו לא כ"ש, ודוחה רבנו פרץ דהכא שאני שכן הוא טבעו, משמע שסביר דחיי עניין של الرجل, וחוזינו שמתרגל יותר ע"י רציפות ביום אחד, ורבנו פרץ هو ראייה לטבעו האמיתית, וראייה זו היא ביל' יום דוקא.

והנה בג"פ שמרידיין מועדות יש לחזור אי הווי כהתרגל שלא לנגוח (רבנו פרץ) ואז יש לחוש דהיות ונכשל עם אחת ונעשה מועד ייקל לו יותר לחזור למועדותו, וכתבניתנו, דבר שהיה (מועד) ונתקבל (חזר לתמונותו) איינו חזר לכמאות שהיא לממרי (וכאדים שנכשל בעברה דיש לו להזהר בה ביותר דכיוון שעשה ושנה - נעשית לו כהיתר וצריך להרחיק עצמו יותר מרלפנ"כ) ואולי בפעם אחת סגי (עיי יו"ד קפ"ט יי"ד-ט"ו), אדם נקבע וסתה ונעker ע"י כמה פעמיים, וחזר לאותו יום - חזר לממרי כל החזקה ואין צורך להמתין ג"פ, או דעתך שלא נגח ג"פ נתגלה שטבעו לא לנגוח (ומה שנגח ייל' דחיי בגל תנאי הסביבה והזמן) וחזר לממרי לכמאות שהיא, ויצטרך ג"פ לנגוח כדי לחזור למועדותו.

וברבמ"ס בהלכות נזקי ממון פ"ז הי' זיל בהמה שהועודה וחזרה בה מדבר שהועדה לו - חזרה לתמונותה. כיצד שור שהועדת ליגח וחזר שלא ליגח, ע"פ שהוא נוגף הרוי זה תם לנגיעה וכו' עכ"ל. ומשמע שזרה לתמונתה לכל דבר. וכן משמע בתרומות הדשן תשובה רניג זיל בחור שכנס בתוליה והיתה טהורה בשעת החופה וכמה לילות אחר כך, ומימ' לא בעל אותה עד שזרה ופירסה נידה, אסורים הם עוד להתייחד בלי שומר אצלם או לא. תשובה: ייראה לי שצורך להתיישב בדבר דבhorah זו איכא פלוגתא דרבבותא וכו', חד מרבותה התיר ואמר דמה שאמר דבלא בעל אסור להתייחד הינו דוקא היכא דלא חוות חזיא לבועל בתחילת החופה, וחישין דילמא תקף עלייו יצרו. אבל בנידון דין דחוין דלא תקףליה יצירה באשה זו אפילו בשעת חופה ולא בא עליה מעולם, לא חישין לייחוד דידיה וכו'. והיה נראה להביא סעד לסברא זו מהא דשור המועד חזר לתמונותו וכו', ע"ג דאיתו נמי תקיף יצירה ליום כדאיתא בב"ק די"ט ע"ב, מימ' כי חזין דנץ יצירה דינין ליה בתם ולא אמרין דבאה זמני הווה נח יצירה, והיום או לאחר הדר ליה יצירה. הכא נמי בנידון דין, ע"ג דקים להו לרבען דבסטם אדם תקיף ליה יצירה באשה שלא בא עליה מעולם, היכא דחוין דהאי גברא לא תקיף ליה יצירה דינין ליה כמי שנתייחד עם אשתו נידה שבא עליה כבר. ומימ' המכמיר תבואה עליו ברכה עכ"ל. עיין בו"ד (קצ"ב ס"ד) דההמ"א פסק כתורות הדשן והשו"ע חמחרים.

והנה בט"ז שם (סק"ז) השיג על תרומות הדשן זיל דמה שהביא משור המועד אינה ראייה דהא קייל בב"ק דט"ו, סתם שוררים בחזקת שימור קיימי, נמצא דכל שור שהוא מועד לנגוח הוא משונה מטיבם שוררים. ומשום היכי כל שאנו רואים שראה שוררים ולא נגח ונתקבל שינוי שלו ונעשה כשר שוררים. משא"כ כאן דסתם אדם יצירה תקיף עלייה ולא מוקים אנפשיה ממש"כ בתוס' בכתובות ד"ט ד"ה Mai לאו וכו'. נמצא דהאי חthon שלא בעל הוא נשנתנה מטיב העולם ולא אמרין שבשביל נשנתנה שעה אחת או ימים אחדים יהיה כן לעולם, אדרבא, אמרין כל זמן שאנו רואים נשנתנה הווי נשנתנה, ובזמן שאין רואין נשנתנה יחויר הדבר לטבע האדם שהוא רוב העולם וכו', ואין זה בכלל המכמיר תע"ב אלא דין גמור שצורך שמירה עכ"ל.

בשלמא לתה"ד, משמעו דשור ואדם שנשתנו (מתיקף יצירה לנגורו ולבועל) הוא חוזרים לקדמותן לגמרי וכרמבי"ס, אך לט"ז משמע שדווקא בשור נחשב החוזר ממועדות כתם לכל דבר, מכיוון דהוא טבע סתם שורים לא לנגורו, ומוטבטל שיוני שור זה ונעשה כשאר שורדים. אך משמע דלולי זה אינו חוזר לגמרי לתמונו ^{ולמשל בחיה אחרית שחזורה לתמונתה ואשר בה אין דין סתם} שורדים לאו בחזקת שימור קיימי), וכתבנית זו שאנו עוסקים בה, שדבר שהיה ונבטל אינו חוזר לגמרי לכמונות שהיא. ובאדם י"ל דהיהם או לחריך חזר למצוות המקורי.

ועי"ש בנקודות הכספי זיל השיג (הט"ז) על תה"ד שלא כדת, דהכא נמי סתם בני אדם בחזקת כשרות וכי"ל. ואעפ" שחולק להלכה ביחס לאדם אך מסכים שאכן הגمراה בב"ק עוסקת בחוזר לתמונו לגמרי משום שתם שורדים אין טבעם לנגורו, ומשמע דלולי זה אינו חוזר לכמונות שהיא לגמרי.

ה

איתא בב"ק (סה, ע"ב) אמר מר וחכמים אומרים בראשו וחמשיתו, ממון המשתלים בראש (שאינו משלם אלא קrho) מוסף חומש, ממון שאינו משתלים בראש (דאיכא כפל אין מוסף חומש, אבל אשם מייתי. מי שאנה חומש דלא משלם? דכתיב בראשו וחמשיתו. אשם נמי לא משלם דהא כתיב בראשו וחמשיתו ואת אשמו! אמר לי רבן "את" פסקי קרא. ורשב"י אין חומש ואשם משתלים במקום שיש כפל) - "ואות" ערבי קרא. ורבנן אמר לי - לא לכתב ורמנא לא כי ולא את. ורשב"י אמר לך וכי"ל. כלומר גם לרבן "ואות" בא לחבר בין הדבקים (ראשו - קrho ואשם), אלא היה כתוב 'בראשו וחמשיתו והאשמו לא היה חילוק. בתוספת ה"אות" יש חילוק. בתוספת הואה (אות אשמו) יש חיבור אך לא כמקודם (לרבן) ולכן אשמו משלם גם כשייש כפל.

ו

איתא בב"ק (יח, ע"א-ע"ב)Bei רבע חצי נזק צוררות מגופו משלם (CKER) או מעלה משלם (כר gal). מגופו משלם דלא אשכחן חצי נזק דמשלים מעלה, או דלמא מעלה משלם דלא אשכחן כי אורחיה דמשלים מגופיה עכ"ל. ועודBei שם רבא האם יש העדאה לצוררות (CKER) או אין העדאה (ג"פ להיות מועוד) לצוררות (כתולדה DRGEL).

ובشكلו וטריא בגمرا, מנשה הגمرا לומר שמדובר בצרורות מסוימים שהודיעו ג"פ וחזרו להיות אורחיה דאי לר"א משלם נזק שלם לצד תמותה במקומה עומדת, זיל דריש"י שם בד"ה אלא זיל אלא בעין מהכא לא תפshoot דאי בצרורות כאורחיה דכו"ע מעלה משלם. והכא בצרורות שנייה בהן קמייפלא. ובצרורות כי אורחיהו בין לר"א בין לרבן סיל כסומכוס דנק שלם משלם עכ"ל. הגمرا דוחה אוקימטא זו מסיבות אחרות.

מ"מ בהוויא זו יש לנו מצב בו היה דין (מועד, בצרורות כאורחיהו) ונבטל (צרורות מסוימים) וחזר לכמונות שהיא (בג"פ, והוא להו כאורחיהו) ונשתנה דין, דבאורחיהו סטמא א"א לר"א שיסבור נזק שלם משלם, שאין צד תמות, ועתה שחרור לאורחיהו, אפשר שיש צד תמות.

"ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב" (שםות לג). ובسمות רבה (פרשה נא אות ח) זו"ל שכיוון שקיבלו התורה הלבושים הקב"ה מזיו הדרו. ומה היה הלבוש? רבי יוחנן אומר ערומות הלבישון, ורשבי אמר כל זין נתן להם והם הגדול חוק עליו, וכל הימים שהיה בידם לא היה מלאק המות יכול לשולט בהם עכ"ל. ובפתיחה לאיכה רבתי (אות כד) זו"ל כיצד ניטל מהם? או נקלף או מלאק יורד ומקלפו (עיין אלשיך במקום שאין כפשוטו אלא הוא אורות קדושה שדברקו בנשומות בני ישראל, ועיין ג"כ זוה"ק סוף כי תשא) ועיין בשפטינו כהן עה"ת (שםות עמי 223) שלאחר שניטל מהם ניתן למשה רבנו (ע"פ שבת פח, ע"א) והוא היה קירון פנים של משה, ובשבת משבים לבני ישראל וזהו תוספת שבת. וגם כאן ע"פ שלכאורה בנטילת העדי חזרנו להיות לפניכם, ומימה חזרה לעולם, ולמדין ומשכחים (ע"פ עירובין נד, ע"א: אלמלא לא נשתרבו לוחות ראשונות לא נשתחחה תורה מישראל) בכ"ז לא חזרנו להיות כדמייקרא ממש אלא יש מעט רושם שנשאר (תוספת חיות לנשמה בשבת).

איתא ביום (סט, ע"ב) ויצעקו אל ח' בקול גדול, מי אמר? אמר רב ואיתימא רבי יוחנן ביום ביא (פרש"י לשון זעה וקובלנא) היינו האי לאחריה למקדשא וכלהה להיכליה וקטילינהו למולחו צדיקי, ואגליינהו לישראל מארעהו ועדין מركד בין (פרש"י יצח"יר דע"ז). כלום יהבתיו לו אלא לקבולי בה אגרא? לא איהו בעין ולא אגרה בעין. נפל לו פתקא מركיעא דזהות כתב בה אמת וכו'. אותובו בתעניתא תלתא יומין ותلتא לילותא, מסרו ניחליהו. נפק אתה כי גורייא דנורא מבית קה"ק. אל נבייא לישראל היינו יצרא דעבודות כוכבים וכו'.

אמרו הויאל ועת רצון הוא נבעיה רחמים איצרא דערבה. בעו רחמייה ואמרס בידיהו. אל' חזו דאי קטלייתו ליה לההוא - כליא עלמא. חבשוו תלתא יומיה ובעו ביעטא בת יומא בכל א"י ולא אשתחכה. אמרי היכי ניעביד? מקטליה - כליא עלמא (פרש"י שלא יהיה פריה ורביה), נבעי רחמי אפלא - פלאגא ברקיעא לא יהבי. כחליו לעיניה ושבקוחו ואהני דלא מגירה בה לאינייש בקריבתה עכ"ל. ובקידושין (פה, ע"ב) אמר רב יהודה אמר רב אסי מתייחד אדם עם אחותו ודדר עם אימו ועם ביתו עכ"ל ופרש"י שם וז"ל דלא תקין יצרייה עליו, דאהנו ביה אנשי נסנת הגדולה דלא מגרי בקרובתא מכி חלינהו ונקרינהו לעיניה עכ"ל. ומשמע שלא חזר יצרא דג"ע להיות כקדם לתפיסתו, וכתבנית המאמר דבר שהיה ונבטטל (בעניין זה נתפס) לא חזר לכמאות שהיא. אמנם كانوا כחלינהו לעיניה ומסתמא דזה הגורם, אך בפשטות מי אחני בכ"ז? (אמנם רשיי בקידושין כותב דניקרו עניינו ממש, אך לא כן הגירסה ביום ואבסנחדרין סד, ע"א).